

Сайонара

Автор:

Джеймс Міченер

Сайонара

Джеймс А. Міченер

Бестселер

Друга світова війна позаду. Колишні вороги – Сполучені Штати і Японія – намагаються шукати шляхи співпраці, але спогади ще надто свіжі й болючі. Чи зможуть американський військовий пілот – ветеран війни, і японська дівчина, яка втратила батька й брата, знайти спільну мову? Чи такими вже непереборними є національні відмінності і різниця культур? Чи зможе кохання подолати пам'ять про втрати і минулу ворожнечу? Чи витримає воно тиск забобонів і загального осуду?

Однойменний фільм за мотивами роману з Марлоном Брандо і Мііко Тако у головних ролях висувався на кінопремію «Оскар» у десяти номінаціях і 1958 року отримав чотири золоті статуетки.

Джеймс А. Міченер

Сайонара

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо -і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

«Сайонара» – художній твір. Всі імена, місця та події, які згадуються в романі, окрім загальновідомих, є результатами авторської уяви або художньої обробки. Будь-яка подібність до поточних подій, місць або до живих людей є абсолютно випадковою.

Присвячується Маркові

Сайонара

КАПЕЛАН ФІНІ: «Запобігти цьому шлюбу — не лише мій обов'язок, а й ваш».

Свої шостий і сьомий МіГи я збив 4 квітня 1952 року. Це сталося неподалік від річки Ялу; коли я повернувся до бази «Джей-10», я був збуджений. Військовий лікар глянув на мене і заявив:

– Ну, Грувере, тепер відпочивати.

Друже, це були приємні слова. Вони означали, що деякий час я не літатиму. Але я закінчував Вест-Пойнт, тож почувався зобов'язаним проявляти завзяття перед лікарем-резервістом, який уже мав невеличке черевце і таке інше. Довелося насушити брови й сказати:

– Усе гаразд, док. пляшечка пива мені зарадить.

– Це правильно, – погодився лікар.

Він серйозно сприйняв мій запал, і на хвилину мене трохи замлоіло всередині. Я більше не хотів літати. І не лише тоді. Я дуже хотів здаватися бадьорим і готовим до діла, але так само сильно хотілося зайняти кабінетну посаду.

Але лікар був кмітливим. Він засміявся і сказав:

– Щось ви зблідли, Грувере. Я жартую. Ніколи не сприймав ці героїські штуки всерйоз.

Я розслабився і відповів:

– Дякую. Сон під корейським небом мені допоможе.

– Краще, – сказав док, відклавши стетоскоп, – ви повертаєтеся до Японії!

Те, як він це промовив, знаєте, означало, ніби, за його думкою, Японія була раєм, але я вже бував там і вона мене ніяк не вразила. Брудні вулиці, маленькі паперові будинки, присадкуваті чоловіки та товстенькі округлі жінки. Я ніколи не

розумів, чому деякі військовослужбовці військово-повітряних сил так захоплюються Японією.

– Якщо ви так умліваєте від Японії, то гадаю, це хороша новина, – сказав я. – Хоча я б радше відпочив прямо тут, на «Джей-10».

– Хочете сказати, ніби ніколи не плутались із жодною гарненькою японською лялечкою в Татікаві? – запитав лікар.

– Я військовий з діда-прадіда і не плутаюсь з японськими лялечками, гарні вони чи ні.

– Друже, та ви хворіший, ніж я думав, – сказав док, похмуро на мене глянувши.

Я не бажав здаватись старомодним, але коли упевнений, що на тебе до тридцяти п'яти гарантовано чекає просування до полковника, а можливо, і вище, то повсякденна метушня, пов'язана з військовим життям, не вражає. З іншого боку, я завжди намагався не ставити себе вище за офіцерів-резервістів лише тому, що в серці вони залишались цивільними особами.

– Я згадаю про вас, док, коли дістанусь до чистих простирادل та хорошого токійського пива.

Лікар похитав головою:

– Для вас, друже, це буде не Токіо, для вас... спеціальні розпорядження.

– Кобе? – спробував здогадатися я.

– Так, друже. Ви вирушаєте туди.

– Щодо цих спеціальних розпоряджень. Вони від генерала Вебстера? – інстинктивно я торкнувся лівою рукою кишені й намацав портмоне.

– Так, друже! Ви вгадали. – Лікар щільно стиснув маленькі кулаки і підморгнув мені. – Чому б одному генералу не подбати про сина іншого генерала?

Я завжди знав, що лікар – хлопець не найвищого гатунку, тож сперечатися не збирався, ще й підіграв йому:

– Ось що вони називають духом Вест-Пойнта.

– Це я й мав на увазі, – погодився лікар. – Ваші розпорядження у Келлі.

– Піду навідаюсь до Келлі, – промовив я, радіючи, що можу покинути цього всезнайка-цивільного.

Але тільки-но я вийшов з медичного намету і почав спускатися посипаною гравієм дорогою до штабу ескадрильї, де працював Келлі, мене покликав іще один цивільний:

– Грувере, чи можу я поговорити з вами?

Я повернувся і побачив капелана; оскільки він практично ніколи ні з ким не розмовляв, окрім як у випадку лиха, то я зупинився і запитав:

– Знову Келлі?

– Так, – промовив він у смутку, – Келлі.

Я чекав на посипаній гравієм доріжці, доки він пробирався через коричневий корейський бруд. База «Джей-10» майже вся була оточена брудом. Коли капелан до мене приєднався, я запитав:

– Що цього разу, падре?

– Цього разу все серйозно, – сказав Фіні. Він привів мене до свого пошарпаного намету, де були безліч біблій і розп'ять, і навіть спеціальне срібне приладдя для проведення іудейських церемоній.

– Келлі знову має постати перед військовим судом? – запитав я.

– Гірше. Він звернувся до свого конгресмена.

Я завжди відчував відразу до військовослужбовців, які пишуть листи конгресменам. Військово-повітряні сили мають розважливі й ефективні способи вирішити будь-яку проблему. І для цього не потрібні конгресмени. Тож я запитав:

- Чому ви не порадите командуванню вигнати цього хлопця зі служби?

- За новими правилами...

Нові правила! Я завжди забував про нові правила. Починаючи з 1945 року кілька недоумкуватих добродійників у Вашингтоні переглянули основні правила поведінки військовиків, і, як бачите, результатом стали такі от звернення до конгресменів. Я завжди погоджувався зі своїм батьком. Дати військовослужбовцю запотилчника і кинути до в'язниці. Тоді добродійники дійсно могли б сплакнути.

- То що ж станеться згідно з новими правилами? - запитав я.

- Келлі доб'ється свого. Він повернеться до Японії.

- Сміх, та й годі, - мовив я. - Військово-повітряні сили перетворилися на дитячий садок.

- А коли він повернеться до Японії, то одружиться з дівчиною.

Це було вже занадто. Я сів на хиткий стільчик і запитав:

- Ви маєте на увазі, що, всупереч тому, що ви та командир сказали цьому хлопцю, він усе ж таки отримає дозвіл на шлюб з дівчиною?

- Саме так.

- Чому ніхто не вперіщить йому по голові?

- Це не рішення. Я хочу, щоб ви поговорили з ним.

- Мені нема чого додати.

– Хіба юнак не усвідомлює, що якщо він одружиться з японською дівчиною, то не зможе взяти її з собою до Америки? – запитав священик.

– Принаймні, він поінформований. Я змусив його підписати документи про те, що він проінформований. Він підписав, а тоді сказав мені, що зробити з цими паперами.

– Ви повинні знову поговорити з ним, Грувере. Його ввели в оману.

– Він нікчемний бовдур, падре, і ви це знаєте.

– Не бовдур. А упертий хлопчина, що стикнувся з проблемами у військово-повітряних силах. Він просто запальний.

– Не там він гарячиться.

– Цілком згодний, – посміхнувся капелан. – Ось чому ми не повинні дозволити йому зробити з себе блазня.

Я втомився від польоту і сказав прямо:

– Дивіться, падре. Келлі належить до вашої церкви. Саме ви та людина, яка повинна його рятувати.

Капелан Фіні посерйознішав і взяв мої руки у свої. Це був один із тих способів, якими він користався, коли бажав на чомусь наполягти; подібні хитрощі були однією з причин його успіху в ескадрилі. Він ніколи не боявся звернутися до людини з проханням.

– Ви повинні вірити мені, коли я кажу, що намагаюся уберегти Келлі не заради моєї церкви. Я намагаюся врятувати його заради нього самого. Його одруження з японською дівчиною може призвести лише до трагедії. У звичайні часи такий шлюб був би просто нерозумним, але згідно з новим законом... коли він навіть не може взяти її з собою до Америки... Що ж тоді буде, Грувере?

Він говорив так пристрасно, що мені довелося поступитися.

– Гаразд. Що ви хочете, щоб я зробив?

Фіні був збентежений тим, про що хотів поспрохати, тож навіть на якийсь час забарився з відповіддю, а потім сказав:

– Ви заручені з прекрасною американською дівчиною. Одного вечора ви показували їй світлину. – Він посміхнувся, коли я інстинктивно простягнув ліву руку до кишені з портмоне. – Коли ви літаєте і все йде шкереберть, ви згадуєте про цю світлину на щастя, чи не так?

Я погодився, адже саме так і робив, коли пересів із кабіни поршневого літака до кабіни реактивного. Як і більшість пілотів, я спочатку боявся реактивних літаків і тому, коли щось віщувало біду, я торкався портмоне на щастя, бо згадування про Ейлін Вебстер було для мене справжнім талісманом від того самого вікенду, коли я зустрів її в Сан-Антоніо.

– Якщо випаде можливість, покажіть Келлі світлину вашої дівчини. Нехай він згадає, який вигляд має прекрасна американська дівчина, – запропонував капелан.

– Я ж нічого не продаю.

Священик був розумною людиною.

– Хто ж вас про це просить? – сказав він. – Коли він розповість вам, що налаштований одружитися, скажіть, що розумієте його. Скажіть йому, що ви теж зустрічали справді чудових японських дівчат.

– Проблема в тому, падре, що я не зустрічав. Вони всі присадкуваті та кругловиді. Як можуть наші чоловіки – хороші звичайні хлопці – одружитися з цими жовтолицями дівчатами? У 45-му я воював із японцями. А тепер мої люди з ними одружуються.

– Я ніколи цього не розумів. Такі шлюби приречені, і мій обов'язок – запобігти їм.

– Згоден з вами.

– Тож ви поговорите з Келлі?

– Чи не було б простіше, щоб командир просто наказав йому не одружуватися? – запитав я.

Капелан Фіні засміявся.

– Не всі справи можна владнати у такий спосіб. Ми зібрали відомості про дівчину, з якою Келлі хоче одружитися. Вона не повія. Вона не заколотниця. По суті, наші слідчі дали їй схвальні відгуки. Вона працювала в бібліотеці. Тож Келлі має право на шлюб із нею.

Слово «шлюб» здивувало мене, і я подумки перенісся на чотири роки назад до весняного вікенду в Техасі, коли ми з хлопцями вирушили з Рендольф-Філд до Сан-Антоніо трохи розважитись. Ми спустилися кам'яними сходами біля театру просто неба до річки, що протікає посеред Сан-Антоніо, коли раптом я побачив цю прекрасну дівчину, яка йшла назустріч. Я придивився і крикнув: «Ти, бува, не донька генерала Вебстера?». Вона кивнула і подарувала мені сліпучу посмішку, а я, дивлячись на неї, запитав: «Чому ж ти не була такою тоді, коли жила навпроти мене у Форт-Бреггу?» На що вона відповіла, що завжди була такою, а от я був надто зайнятий підготовкою до Пойнту, щоб помітити її. Я намагався пригадати, але навіть не зміг чітко уявити її тодішню, тому мовив: «Коли ми були у Форт-Бреггу, ти, мабуть, була довгоногим дівчам років одинадцяти». Тоді вона сказала те, що змусило мене зупинитися. Вона проігнорувала інших військовослужбовців, що стояли поруч зі мною, і мовила: «Я все ще довгоноге дівча». І вона мала рацію, а через вісімнадцять днів ми прийняли рішення одружитися. Але матір Ейлін та Корея потурбувалися про це.

Тож я знову повернувся думками до Кореї та сказав капелану Фіні:

– Я зроблю все, що зможу.

– Спасибі, Грувере. – Але тільки-но я підвівся, він запитав: – Не заперечуватимете, якщо я поговорю з командуванням про вас?

– Про що саме?

– Ви напружені, як годинникова пружина. Я збираюся сказати, що вас варто усунути від польотів.

– Лікар вас випередив, – засміявся я. – Я отримав призначення до Японії.

– Чудово, – сказав він. – Токіо?

– Ні, Кобе. Батько моєї дівчини заправляє там усім.

– От пощастило.

– Є й свої недоліки.

– Я маю на увазі, що й Келлі теж вирушає до Кобе. Ви зможете стежити за ним.

Мені це було огидно.

– Хочете сказати, що він повертається туди, де його дівчина?

– Його конгресмен наполягає на цьому.

Я почав було говорити про те, що я думаю про конгресменів, які пхають свого носа до військових справ, але священник мовив:

– Ви повинні врятувати юнака.

Я подумав про норавливого коротуна Джо Келлі й сказав, виходячи:

– Ніщо не врятує цього шибайголову.

ДЖО КЕЛЛІ: «У американських військових, одружених на японських дівчатах, завжди такий вигляд, ніби вони знають велику важливу таємницю».

Це був чудовий день. На авіабазі на «Джей-10» не було тепло, але у повітрі віяло весною і почалась відлига; прихід весни у Кореї відчувався, як і в будь-якій іншій частині світу. Я декілька разів глибоко вдихнув на повні груди і спустився вулицею між штабами підрозділів, що залишалась похмурою всупереч приходу весни, і мовив до себе: «Облиш Келлі. Нехай він дбає про себе сам».

Я попрямував до свого намету, де на мене чекали пиво та гра в покер, аж раптом згадав, що у Келлі мають бути документи про мое призначення. Довелося зайти до намету штабу ескадрильї, де я і знайшов цього телепня, який сидів за столом із власноруч намальованою табличкою, гідною швидше генерала, на якій було написано «Ейрмен[1 - Система військових звань в США істотно відрізняється від вітчизняної; звання «ейрмен» приблизно відповідає званню «старший солдат авіації», якби щось подібне існувало у Повітряних силах України.] Келлі».

Він був приземкуватим хлопчиною в юнацьких роках. Мені було двадцять вісім, і кожен, хто був молодшим, здавався незрілим, але Келлі дійсно був таким. Він виріс у неблагополучному районі Чикаго, ніколи не навчався у коледжі, але мав швидкий допитливий розум і своєрідну винахідливість. Келлі мав волосся піщаного кольору та понівечене життям ірландське обличчя. Загалом він був налаштований проти цілого світу і проти всіх офіцерів зокрема. Його особова справа дивувала: він чотири рази отримував підвищення до капрала – і кожного разу його знову понижували у званні. Він поводився нестерпно, постійно втрапляв у халепи і був останнім, від якого можна було б очікувати серйозних стосунків із будь-якою дівчиною.

Келлі показав мені розпорядження і сказав:

– Мати друзів вигідно.

Я був доповідачем на одному з військових судів Келлі, але він здивував мене під час другого, коли попрохав бути його захисником. Він не шанував нікого, але обожнював людей, які кермують літаками. Коли він тицьнув у мене паперами, я збирався знову його вчитати, але він посміхнувся і сказав:

– Чув, що ви сьогодні збили ще два.

– Бум, бум.

- Як було там, нагорі, Асе?

- Легше не стає.

- Ви знаєте, що в тому розпорядженні? – запитав він з таким суворим виглядом, наче був гангстером і нагадував про виплату боргів.

- Кобе, – відповів я, відбираючи папери.

- Так, але я хотів запитати, як ви його отримали?

- Ніколи не обговорював речі на кшталт наказів із підлеглими, – відрізав я, повернувшись до дверей.

Але Келлі важко спантелечити. Він сказав:

- Я маю на увазі, чи знали ви, що генерал Вебстер писав до нашого командира?

Це було обурливо. Я хотів зацідити малому пройдисвіту в пику, але він тримав мене на гачку. Я зніяковів, але відповів:

- Вони друзі.

- Звичайно, але ці листи були про вас.

- Про мене?

- Так, генерал Вебстер розпочинав усі свої листи зі слів: «Звичайно, я не маю наміру втручатися у керівництво ескадрильєю, але...» Він завжди використовував там «але».

- Але що?

- Але він певно не заперечував би, щоб майор Ллойд Грувер вирушив прямо до Кобе, чорт його забирай.

- Я не просив таких розпоряджень, - сказав я, запхнувши папери в кишеню.

- Та ви ще нічого не чули, Асе, - мовив Келлі, задирливо сміючись.

Він, схоже, зневажав мене за те, що я офіцер, проте не міг не поважати, тому що я пілот.

- Генерал Вебстер призначив вас до міжвідомчого авіаційного штабу, - мовив Келлі, - і це означає, що ви цілими днями сидітимете на своєму парашуті та нічого не робитимете. - Тут він усміхнувся і додав: - Але ось ночами...

- Ночами?

Келлі повернув свою нетямущу голову спочатку в один бік, потім в інший і запитав:

- Асе, ви вмієте берегти таємниці?

Я завжди був обачним, щоб ніколи й ні з ким не обговорювати військові таємниці, тож відповів:

- Я б волів нічого не чути.

Келлі роздратовано відсалютував мені й мовив:

- Це не таємниця військово-повітряних сил. Це таємниця Аса Грувера.

- Що ти маєш на увазі?

- Як гадаєте, чому ви отримали розпорядження щодо Кобе? І тепленьке містечко? І привілейований рейс?

Я відчув, що це заходить надто далеко і змінив тему.

- Капелан каже, що ти також вирушаєш у Кобе.

– Так.

– Я чув, що це влаштував твій конгресмен.

– О, так. Капелан сказав «ні». Командир сказав «ні». Ви сказали «ні». Але конгресмен сказав «так».

Я був обурений і все ж спробував відбутися жартом:

– Я чув, наче ти збираєшся одружитися.

– Так.

Нахабство Келлі звело нанівець будь-які мої спроби допомогти капелану Фіні наставити на пуття цього провінційного типа. Я підписав розписку про отримання документів і попрямував до дверей. Але Келлі зупинив мене, сказавши:

– Я чув, що ви також збираєтесь одружитися.

– Що ти маєш на увазі? – спитав я.

– Дочка генерала прибуде в Кобе. Завтра.

Келлі огидно вишкірився і, коли я запитав, чи це правда, відповів:

– Так. Генерал Вебстер сприяє вашому одруженню з його донькою. Мій конгресмен робить це для мене. Генерали для офіцерів. Конгресмен для простолюдців.

Ми з Келлі дивилися один на одного; це був той дивний момент, коли здається, що бачиш життя в абсолютно ясному холодному світлі. Ти бачиш іншу людину без однострою, без рангів, без минулого і майбутнього. Ось вона, з усіма своїми проблемами й амбіціями, які начебто були далекими від твоїх власних, але дивним чином стали їхньою частиною. Колись один військовий високопосадовець сказав мені, що чи не найголовніша причина великого успіху мого батька в армії полягала у здатності бачити кожну людину, з якою йому доводилось працювати,

відокремлено, у вільному просторі, підвішену, мов струною, до руки Божої. Я поважав Келлі. Він був злим малим пройдисвітом і намагався розгнівати мене, і все ж я поважав його.

Я вийняв портмоне і запитав:

– Я показував тобі фотографію доньки генерала?

Думаю, що Келлі дивився на мене в тому ж холодному, ясному світлі, бо він нахилився вперед, як той гангстер, і сказав «ні».

Але я все ще був злегка збуджений – ніколи раніше не доводилось збивати два Міґи в один день, і світлина, яку я вихопив, не була моїм талісманом, а всього лише світлиною Ейлін із її матір'ю. Келлі глянув на фотографію і запитав:

– Чи ця козир-баба ваша теща?

Я розвернув до себе світлину і тицьнув пальцем:

– Я мав намір показати тобі ось кого.

Келлі присвиснув і сказав:

– Вау! Вона неперевершена в цьому купальнику.

– Так.

– Вона гарненька. Навіть для дочки генерала вона гарненька, – мовив Келлі.

– Цікаво, яка ж дівчина чекає на тебе у Кобе, – сказав я. – Дякую за добрі новини, Келлі.

– Ви коли-небудь бачили Кацумі? – сказав він.

– А де це – Кацумі? – запитав я.

- Це дівчина, з якою я одружуюся.

- Вибач, я не знаю японських імен.

- Та нічого, - сказав він скупко.

Він дістав невеличке фото своєї дівчини. Я почувався ніяково, бо ця Кацумі була, звичайно ж, не мадам Баттерфляй. Вона мала велике кругле обличчя, виразні щоки і чорне, мов смола, волосся. Якщо ви ніколи не були в Японії, то, мабуть, прийняли б її за індіанку чи ескімоску. Але якщо ви коли-небудь бували в Токіо, то ви відразу впізнали б Кацумі. Вона була однією з мільйонів дівчат, які ніколи не будуть гарними, які роблять усю важку роботу й одягнені так, ніби одяг у Японії робили зі старих лантухів.

Потрібно було б хоч щось сказати, і за милістю Божою я згадав, що вона працює в бібліотеці, тож сказав:

- Вона, напевно, розумна.

- Вона набагато кмітливіша за мене, - відповів Келлі.

Я збирався піти, але згадав обіцянку, яку дав капелану, і запитав:

- Ти дуже ризикуєш, чи не так?

- Ризики мене більше не лякають, - заявив Келлі зухвало.

- Я маю на увазі, що ти не зможеш взяти її додому?

- Це мене не лякає, - відповів він.

- Скільки тобі років, Келлі?

- Дев'ятнадцять.

- Ти ще юнак. Чому б тобі не обміркувати це?

– Я усе зважив. Армія, військово-повітряні сили та державний департамент змовились, щоб уберегти мене від шлюбу. Але це робить мене ще більш рішучим.

– Що ти маеш на увазі, коли говориш про змову? – Мені не подобаються люди, які жаліють себе.

– Коли мій командир у Кобе побачив, що я справді рішуче налаштований щодо Кацумі, він наказав вислати мене до Кореї. Тоді у Вашингтоні встановили кінцевий термін. Вони сказали: «Якщо ви одружитеся з японською дівчиною після нього, ми не дозволимо вам взяти її до Штатів». Я звернувся до військового суду з вимогою про повернення назад до Японії, щоб я одружився з дівчиною до того, як вступить у дію новий закон. Я ніколи не повернувся. Капелан Фіні щотижня вручає мені брошуру, щоб показати, наскільки я дурний, якщо продовжую думати про таке.

Він розкрив шухляду і показав цілу купу брошур, широко розтиражованих у тих краях; усі вони мали на меті привести молодиків до тями. Верхня мала назву «А чи прийме її ваша сім'я?». Келлі схопив її волохатою рукою, зім'яв і пожбурих до кошика.

– Вони спробували все, щоб зупинити нас, але чи знаєте ви, що я збираюся зробити, Асе?

– Щось дурне, я впевнений.

– Так. Я досить дурний, щоб закохатися. Так склалося, що я люблю цю дівчину. І якщо я повинен відмовитися від свого американського громадянства, щоб одружитися з нею, це не проблема для мене. – Він аж трусився від гніву, кладучи світлину Кацумі на стіл.

Я був обурений тим, що американець виявився спроможним таке говорити. Відмовитися від свого громадянства! Я хотів схопити цього молодого ідіота і втовкмачити йому, що кожен, хто навіть припускає думку про відмову від американського громадянства заради японської дівчини, повинен... Але він повернувся спиною до мене і почав перебирати папери, наче мене поруч уже не було.

Я нікому не дозволяю так поводитись зі мною. Це мене розлютило. Я підхопився, схопив Келлі за сорочку і розвернув до себе.

– За кого ти себе, чорт забирай, маеш? – заволав я.

На мій подив, він підняв кулака:

– Я можу дати здачі, Асе.

Одну коротку мить я бажав надерти цьому зухвалому хлопчиськові вуха, але зрозумів, що це буде марнуванням часу. Я міг би розібратися з ним коли завгодно. Тож я відпустив руку та сказав, глибоко схвильований:

– Ти зовсім схибнувся з тими клятими реактивними літаками.

Келлі був абсолютно спокійним. Він засміявся та сказав:

– Ми могли б залучати більше таких людей, як ви.

– Вибач, Джо, – мовив я, – але ти був схожий на божевільного, коли заявив, що відмовишся від свого громадянства заради дівчини.

– Я і є божевільний, – сказав він. – Я збожеволів від кохання.

Я відчув легке запаморочення і сказав:

– Ходімо до мого намету і вип'ємо пива.

– Чудово! – крикнув він, ляснувши по столу.

Коли ми йшли попід полуденним сонячним світлом з натяком на весняне тепло, він сказав:

– Ви знаєте, Асе, трохи раніше я не боявся шпурнути вас. Бо знаю, що, якби я це зробив, то ви могли б добряче наскубти мені чуба і не волали б про підкупний військовий суд.

– Ой, друже! Як ти можеш так помилятися? Я тільки-но закінчив сперечатися з капеланом про те, що ти повинен постати перед військовим судом хоча б за те, що написав своєму конгресмену.

– Я маю на увазі, що ви не здали б мене через те, що маєте на мене зуба.

Я подумав хвилину і зізнався:

– Думаю, ти маєш рацію.

– Ось це я і маю на увазі, – сказав він.

Ми дісталися мого намету та випили одну п'яту пляшки віскі «Санторі».

– Японці, напевно, роблять його з фермерських шкарпеток, – сказав я Джо.

Але Джо зробив великий ковток і схвально крикнув:

– Ух, оце для справжніх чоловіків.

Було очевидно, що йому потрібно з кимось поговорити. Він запитав:

– Ви дійсно вважаєте, що я схилений, чи не так? Хлопці з ідальні теж так вважають. Це...– Він зупинився, уважно подивився на мене і сказав: – Ну деякі з них. Але ви знаєте, що дивне, Асе? У наметах вночі ви ніколи не почуете, щоб скаржився бодай один чоловік, який одружений з японкою. Ви чуєте, як багато інших хлопців скаржаться на своїх жінок. Але не ті, хто одружився з японками.

Це здавалося настільки малоймовірним, що я зробив великий ковток із пляшки та запитав:

– Як так?

– Звучить старомодно, Асе, але це все любов. Якщо білий чоловік із військово-повітряних сил та ще й з хорошою платнею закохується в японку та одружується з нею, то це має бути любов.

– Це безглуздя! – Я відчував, як повертається нестримне бажання навести на розум цього хлопчачка, але він знову потягся до пляшки, тому я сказав: – Я закоханий. Половина чоловіків звідси, яких я знаю, закохані в дівчат там, у Штатах. Що ж особливого у цих японських дівчатах?

– Ви коли-небудь були у солдатських наметах вночі? – відповів він. – Чоловіки, дружини яких зараз у Штатах, розмовляють про брекети своїх молодшеньких, про танці в кантрі-клубах і про те, який саме автомобіль придбали їхні дружини. А чоловіки з японськими дружинами говорять лише про одне. Які чудові у них дружини. Вони закохані. Все так просто.

Це збентежило мене, адже він так само міг би сказати й про мою сім'ю. Мій батько – генерал із приголомшливою репутацією, яку заробив зокрема на Гуадалканалі та Філіппінах, а моя мати написала кілька історій, які з'явилися в «Атлантик Манслі». Вони прекрасні люди, вони захоплені люди, але вони ніколи не були закохані. Гадаю, що у своєму наметі вночі мій батько, напевно, балакав про мої брекети й про те, на якій машині їздила моя мати. Я впевнений, що він ніколи не говорив про кохання.

– Є краще пояснення, – мовив я, – хлопці з японськими дружинами молодші. У них немає дітей, про яких можна говорити.

Джо обдумав це, зробив ще один ковток і сказав:

– Може, ви й праві, Асе. Але я не збираюся ризикувати. Бо, коли я бачу Кацумі, я бачу жінку, яка могла б полонити мое серце на все життя. – Він оглянув намет, ніби розмірковуючи про те, що збирається сказати, набрався духу й промовив: – Скажіть мені, Асе, а ви відчуваєте подібне до своєї дівчини?

Він знову підловив мене, адже я був професійним військовим. Мое майбутнє було визначене, і я знав, що ніколи не знайду жодної дівчини, яка полонила б мое серце навечно. Серед молодих офіцерів у моєму оточенні любов не була такою. Ти б роздивився навкруги та знайшов привабливу добру жінку, яка погодилася б готувати тобі все життя, а якби вона походила з військової сім'ї, як Ейлін, то це було б іще краще. Я не міг пояснити Келлі, що Ейлін буде найкращою дружиною, про яку може мріяти офіцер військово-повітряних сил, але не такою, як описує він.

– Поглянеш на мене через десять років і побачиш щасливого чоловіка! – сказав я.

Джо зробив останній ковток і мовив:

– Я вірю вам, Асе. Друже, ви один на мільйон. Асе, ви єдиний офіцер на мільйон, з яким я міг би поговорити. – Він незграбно потиснув мою руку і попрямував до виходу на запилену гамірну вулицю. Потім він оглянувся і крикнув: – Друже! Ми це зробимо! Ми одружимося! – І, похитуючись, рушив до ідальні.

МІСІС ВЕБСТЕР: «Я не думаю, що японці гірші, але вважаю, що ми повинні пам'ятати, хто виграв війну».

У понеділок ми з Келлі летіли до Японії в одному літаку, і, спостерігаючи за тим, як він застібав пасок безпеки в кріслі й дійсно радів, що повертається до своєї дівчини, я думав про те, наскільки різними були наші мандрівки. Він направлявся до низенької кругленької Кацумі та майбутнього, яке ніхто не може передбачити, а я – до великого сюрпризу, який генерал Вебстер улаштував для мене: безпечної роботи за столом, одруження з його прекрасною дочкою Ейлін і довгих років просування по службі, напевно, до полковника чи, можливо, навіть генерала.

Я не розмовляв із Келлі під час польоту, бо на борту було кілька полковників і мудрішим мені здавалося сидіти перед ними й обмінюватися ідеями щодо російських пілотів, яких ми зустрічали над Кореєю. Але коли літак сів у Японії, до салону зайшли медики, щоб продезінфікувати його, і Келлі прошепотів до мене (я саме стояв у проході):

– Асе, ви єдиний друг, якого я тут знаю, і ви були в ескадрильї...

Я думав, що він збирається попрохати мене про гроші, і був готовий позичити йому п'ятірку, але він сказав:

– Я хотів поцікавитись, чи не будете ви моїм дружкою. В суботу.

Полковники почали рухатися, і я не міг стояти на місці, сперечаючись. Усе моє ество – все, чого я коли-небудь навчився, усе, що я пережив, змушувало мене

відповісти «ні», але я сказав «так».

– Дякую, – мовив він.

Коли він поплентався майданчиком, кривоногий і зсутулений, мов гангстер, я подумав, що цей бовдур із волоссям кольору піску зовсім не схожий на героя, якого змальовують у книгах про чудових коханців. Чомусь не уявляєш рядового Джо Келлі, який проривається крізь стіни полум'я, щоб вибороти принцесу. А думаєш про нього як про хулігана з автозаправної станції, який присвистує дівчатам, що проїжджають мимо на своїх розвалюхах. Але він збирався одружитися з азійською дівчиною на чужій землі, і мені довелося визнати, що в нього є характер.

Я спостерігав за Келлі, коли генерал Вебстер гукнув мене; коли я повернувся у його бік, то помітив і місіс Вебстер, яка стояла поруч із генералом.

– Ото сюрприз! Коли ви сюди прибули? – викрикнув я.

Місіс Вебстер була красивою жінкою, на кшталт тих, що з'являються в рекламах, – з білявим волоссям та у строгих костюмах – і розповідають молодим хазяйкам, чому один очищувач кращий за інший. В армійських колах широко побутувала думка, що Марк Вебстер щасливець, оскільки має таку яскраву та енергійну дружину. Одного разу я чув, як мій батько сказав (його навідало кілька однокласників – випускників Пойнту 1922 року): «Марк Вебстер тривалий час був полковником, і його кар'єра не просувалась далі. Але з'явилася першокласна дружина і зробила його генералом». Коли він це говорив, у його словах не було чути ані крихти зневаги, ані заздрощів.

Коли місіс Вебстер мене побачила, то поспішила назустріч і поцілувала в щоку. Мені довелося прикинутись, ніби я не знав, де Ейлін, тому запитав:

– Які новини від Ейлін?

Змовники пустотливо переглянулись.

– Вона все ще працює в нафтовій компанії, – сказала місіс Вебстер. – Але вважає Талсу нудною без тебе.

– Але і Корея мені нудна без неї!

Генерал Вебстер сказав:

– Сподіваюся, ти не був проти, що я відтягнув тебе подалі від росіян.

– Чесно кажучи, сер, я не був проти. Я вже почав трохи нервувати.

– Ну, ми переведемо тебе до Кобе, і ти побачиш, як усе влаштовано. Ти ж знаєш, що будеш у міжвідомчому авіаційному штабі, але роботу почнеш за тиждень.

– Що ж, висплюсь, – припустив я; Вебстери посміхнулись одне одному.

Генерал провів мене до чорного «кадилаку» з однією червоною зіркою на номерному знаку. Він завжди скидався на денді – цьому сприяли худорлявість, бездоганно підігнаний однострій і справжня штабна культура. Генерал був схожий на тих, кого військовослужбовці називали «курочками»[2 - У військовому жаргоні США слово «chicken» як натяк на орлана на гербі США використовується для позначення військовослужбовців штабів.], адже вимагав усіх військових почестей, охайних мундирів і начищеного взуття. Він крокував широкою ходою і сприймав усе це як належне. Я добре знав свого батька і бачив у ньому справжнього генерала. Йому завжди було байдуже до дрібниць на кшталт блискучих тифель або козирянь. Натомість Марк Вебстер, здавалося, дуже часто просто грає роль генерала. Одного разу я заявив про це моему батькові, але він дуже розсердився. Він сказав:

– Слухай, розумнику! Армія потребує різних генералів. Марк Вебстер може робити десятки речей, яких я не хочу робити. – Тоді він нахмурився і додав: – Не те щоб я був нездатний їх зробити. Але не варто недооцінювати тих чоловіків, які забезпечують діяльність організації.

Три дні по тому ми обідали в надміру розкішному ресторані й батько сказав:

– Я завжди захоплююся метрдотелями, які здаються незграбними, але все-таки забезпечують діяльність організації.

Я прикрив рукою рота і пробубонів:

- Ти це казав днями раніше про генерала Вебстера.

Він подивився мені в очі й різко сказав:

- Гадаю, якщо я це казав, то саме це я й мав на увазі.

Але протягом цієї поїздки з аеропорту генерал Вебстер був як не свій. Він узагалі ніколи не був витонченим. Насправді він був стривоженим, хоч цього і не було помітно, аж доки ми не наблизилися до центру Кобе і я не здогадався, що його гризе. Місіс Вебстер знову всім заправляла.

Ми оминули ріг вулиць, на якому стояли півдюжини військових - нам було заборонено називати їх джі-ай[З - G. I. - прізвисько американських солдатів; за однією з версій походить від абревіатури Government Issue (англ. - державне майно).], - які відверто байдикували. Вони перебували в Кобе на відпочинку після Кореї. Як і більшість солдатів, ці відновлювали свої сили з повіями. Поруч із військовими стояли п'ять опецькуватих японських дівчат, і, коли ми проїжджали повз, один із солдатів ляснув дівчину по сідницях; та заверещала.

- Ось про що я говорила, - сказала місіс Вебстер.

- Кобе - центр відпочинку, - похмуро відповів генерал, - я нічого не можу змінити.

- Це ганебно.

- Я знаю, - пирхнув генерал.

- Крім того, це підриває авторитет однострою.

- Здається, немає жодних правил щодо цього, - пробурмотів генерал Вебстер, відкинувшись назад із гримасою невдоволення.

Місіс Вебстер, побачивши, що генерал відмовився від подальшої розмови, запитала мене:

- А що ти думаєш про це, Ллойде?

– Не намагайтеся змусити мене сперечатися з генералом, – відповів я.

Генерал Вебстер випростався.

– Серйозно, Грувере, що думають твої молодші офіцери?

– Я ніколи не розумів, як будь-який офіцер, що поважає себе, може зійтися з японською дівчиною...– почав було я й осікся.

Прямо перед нашим «кадилаком» постав високий лейтенант морської піхоти, який вийшов із магазину нижньої білизни у супроводі японської дівчини, і такої гарної, що я вперше бачив таку. Вона була струнка, чорноволоса і не косоока. І вона сміялася. Я ніколи не бачив японських дівчат, що сміються. Але ця надзвичайно красива японська дівчина сміялася і притримувала лівою рукою пакунок з нейловою білизною. А потім, подібно до будь-якої американської дружини на жвавому розі, вона люб'язно взяла попід руку свого морського піхотинця і посміхнулася йому.

– Це ганьба, – пирхнув генерал.

Місіс Вебстер нахилилася вперед, щоб поспостерігати за офіцером і його супутницею.

– Він же привабливий молодий чоловік, – здивовано вимовила вона. – Напевно, з дуже хорошої родини. Що він робить із цією японською дівчиною?

У мене була готова відповідь, але я змовчав, а потім спіймав погляд генерала і ясно зрозумів, що і він думає так само, і промовчав із тієї ж причини, що і я. Місіс Вебстер подивилася на нас і запитала:

– Це правда, Марку, що деякі ваші молодики справді одружилися з такими дівчатами?

– Близько десяти тисяч, – відповів він похмуро.

– Я просто не можу повірити в це! Жовтолиці дівчата як берегині сімейного вогнища в американських домах! Навіть бідні хлопці, які в минулому одружилися з французькими дівчатами... Пам'ятаєте тих жахливих Фаррінгдонів у Кемп-Полку?

Генерал Вебстер запитав:

– Хтось із твоєї ескадрильї одружений на японських дівчатах?

– Я провів вечір минулої п'ятниці, сперечаючись із дев'ятнадцятирічним юнаком, який вирішив одружитися з однією з них, – відповів я.

– Жалюгідно! – зітхнула місіс Вебстер. Вона говорила зі справжнім співчуттям, і було очевидно, що їй щиро шкода, що дев'ятнадцятирічний юнак, який перебуває так далеко від дому, зійшовся з японською дівчиною.

Огрядний армійський майор, очевидно, з резервістів, легкою ходою крокував по вулиці, оглядаючи вітрини так само, як міг робити це десь у Сан-Франциско, а попід руку з ним йшла японська дівчина, яка теж розглядала вітрини. Декілька офіцерів саме проходили повз цю парочку, і товстий майор зупинив їх, щоб представити свою супутницю. Здавалося, ніби вона була дівчиною, з якою цей майор зустрічається у себе вдома. Дівчина обмінялася словами з офіцерами, а потім вони з майором рушили вулицею далі.

– Ти повинен зробити щось стосовно такої поведінки, – похмуро мовила місіс Вебстер, – принаймні на рівні офіцерів.

Наш «кадилак» зупинився на території військової бази Кобе, генерал Вебстер вийшов з автомобіля і сказав:

– Мені треба владнати деякі неприємні справи. Тож, Ненсі, повертайся до клубу, а ми з Ллойдом незабаром зустрінемося із тобою там.

Місіс Вебстер посміхнулася мені грайливо і сказала:

– Для нас готують особливий обід. Я б навіть сказала, надзвичайний.

Генерал показав мені вишуканий письмовий столик – оздоблений японською сосною і дуже гарний – і сказав своєму помічнику:

– Гаразд, я зараз із ним побачуся.

Полковник у відполірованому взутті зник у приймальні й мовив рішуче:

– Генерал Вебстер зараз вас прийме.

Через двері зайшов Келлі. Відповідно до неписаних правил військово-повітряних сил, він не дав знаки, що знайомий зі мною, і пішов прямо, слідуючи за полковником, лише низав плечима перед дверима, які вели до кабінету генерала Вебстера.

Я вивчив карти в приймальні генерала і переглядав свіжий примірник «Інфантрі Джорнал», коли мое читання було перерване криком генерала:

– Чому, до дідька, ви все одно хочете з нею одружитися?

Докази полковника були більш переконливими:

– Рядовий Келлі, якщо ви одружитесь з нею, то не зможете взяти її з собою до Штатів.

Відповідь Келлі я не розчув, але, судячи з того, що трапилося далі, хлопець, мабуть, сказав: «Я не хочу повертатися до Штатів», бо генерал знову закричав:

– На Бога, я відправляю тебе назад, хочеш ти цього чи ні. Полковник, відішліть цього молокососа додому. Сьогодні ж увечері!

І тут я вперше почув голос Келлі. Він сказав:

– Я не поїду.

– Не поїдеш?! – захлинувся гнівом генерал.

– Не поїду, тому що конгресмен Шіммарк домовився про те, щоб я одружився, – сказав Келлі.

Я виявив: незалежно від того, у якому відомстві ви перебуваєте, – у сухопутних військах, військово-повітряних силах чи на військово-морському флоті, не має значення – слова блякнуть, коли хтось згадує про конгрес. Я чув, як мій батько опинився на Філіппінах без постачання. Це було у розпал битви, за яку він отримав свою четверту зірку, коли Німіц бив байдики, Макартур міг загинути, а Рузвельт – отримати по носі. Але з'явився пересічний конгресмен, і в батька все пішло як по маслу. Він знав, що конгресмени управляють військом, бо саме вони затверджують бюджет.

Тому, почувши ім'я конгресмена Шіммарка, генерал Вебстер відступив.

– Гаразд, – пирхнув він, – давай, дій і зруйнуй своє життя. Я виконав свій обов'язок. Я намагався зупинити тебе. – І до полковника: – Влаштуйте весілля цього молодого дурня. Ну а ми надалі працюватимемо в дитячому садку.

Розлючений полковник супроводив Келлі назад до приймальні.

– За кого ти себе маєш, – пробурчав він люто, – щоб говорити таким чином із генералом?

– Я не збираюся більше терпіти ці поневіряння. Я збираюся одружитись, – відрізав Келлі.

– Ти шкодуватимеш про це, допоки житимеш, – пригрозив полковник, вказуючи йому на двері.

Келлі глянув на полковника і засміявся. Потім він побачив мене і знову стелав плечима.

– Субота, – прошепотів він одними губами.

Коли Келлі пішов, з'явився генерал. Його лице аж пашіло, коли він бурмотів:

– Їй-богу, в старі часи ми кинули б такого зухвалоного недоумка, як цей, до в'язниці. Тепер це нова армія і кожен юнак пише своєму конгресмену. Дідько, я б хотів, щоб усі конгресмени повмирали. – Він швидко окинув поглядом кімнату, наче хотів упевнитись, що ніхто не почув цього зауваження.

– Ви не зможете утримати чоловіків від одруження з жінками! – спробував пожартувати полковник.

Генерал поглянув на нього, ніби той з'їхав з глузду, і відповів:

– Але можна утримати офіцерів армії Сполучених Штатів від того, щоб привселюдно виставляти себе цілковитими дурнями. І з Божою поміччю я це зроблю!

Потім він побачив мене і, взявши за руку, сказав:

– Ллойде, я, звичайно, хочу, щоб усі мої підлеглі були такими ж розважливими, як і ти. Ти ж був вихований в традиціях служіння нації і розумієш, що таке честь мундира.

Він поглядом пошукав «кадилак», який іще не повернувся, і викликав замість нього «б'юік». Коли ми залізли всередину, він сказав:

– Говорячи про Ейлін, нумо сходимо попоісти.

– Я не говорив про Ейлін, – засміявся я.

– Я говорив, – сказав він, – бо... Я маю на увазі... Здається неможливим, що офіцери, які розгулюють з японськими дівчатами, могли бодай колись знати таких доброчесних, пристойних американських дівчат, як-от Ейлін...

Кінець ознакомительного фрагмента.

1

Система військових звань в США істотно відрізняється від вітчизняної; звання «ейрмен» приблизно відповідає званню «старший солдат авіації», якби щось подібне існувало у Повітряних силах України.

2

У військовому жаргоні США слово «chicken» як натяк на орлана на гербі США використовується для позначення військовослужбовців штабів.

3

G. I. – прізвисько американських солдатів; за однією з версій походить від аббревіатури Government Issue (англ. – державне майно).

Купити: https://tn.knigapoisk.com/m-chener_dzheyms/sayonara

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)